

Ο ΠΛΟΥΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΠΙΔΑΣ

"...ισχυράν παράκλησιν έχωμεν οι καταφυγόντες
κρατήσαι της προκειμένης ελπίδος"

Όταν σβήνει η ελπίδα, η ζωή χάνει το νόημα της. Παρά ταύτα κάποιοι θεώρησαν ότι, όταν δεν ελπίζουν σε τίποτα, είναι ελεύθεροι. Αυτό όμως είναι ένα άκομφο παιχνίδι λέξεων, με το οποίο "παρενοχλούν" οι λογοπλόκοι την ανάγκη των ανθρώπων για ελπίδα. Η ελπίδα θεωρείται δουλεία στο μέλλον και αποτέλεσμα της αδυναμίας του ανθρώπου. Ο άνθρωπος, που αισθάνεται πλήρης, δεν ελπίζει. Προφανώς μια τέτοια θεώρηση της ελπίδας είναι αποτέλεσμα μιας πολύ στενής αντίληψης για την ανθρώπινη ύπαρξη. Η ζωή του ανθρώπου περιορίζεται στο ενθάδε. Δε χωρά μέσα της το ατελεύτητο και άπειρο της εν Χριστώ πνευματικής πορείας. Μέσα σ' αυτό το πνεύμα οι υποσχέσεις του Θεού διαγράφονται. Μαζί τους διαγράφεται και όλη ή χριστιανική ζωή, γιατί το νόημα της βρίσκεται στο μέλλον. «Ου γαρ έχομεν ὡδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητούμεν» (Εβρ.13,14). Η αίσθηση ότι δεν έχουμε εδώ μόνιμη πατρίδα, αλλά ζητούμε κάποια πού θα την κατοικήσουμε στο μέλλον, είναι η προϋπόθεση του αγώνα της πίστεως. Το μέλλον εμπνέει τον αγώνα μας στο παρόν και η ελπίδα μας βοηθά να το προγευόμαστε.

Ελπίδα και άσκηση

Ο απ. Παύλος, ως άριστος γνώστης της ανθρώπινης ψυχής, ενίσχυε με τη διδασκαλία του την ελπίδα, διότι είχε σαφή γνώση ότι η απουσία της δεν είναι ελευθερία, αλλά περιορισμός του ανθρώπου στην ασφυκτική επικράτεια του θανάτου. Στο σημερινό αποστολικό ανάγνωσμα, χρησιμοποιώντας την Παλαιά Διαθήκη, παρουσιάζει το αμετάθετο της γνώμης του Θεού, προκειμένου να έχουμε - όσοι με το Βάπτισμα καταφύγαμε σ' Αυτόν - «ισχυράν παράκλησιν», δηλαδή παρηγοριά και ενθάρρυνση στο να κρατούμε «της προκειμένης ελπίδος».

Όπως σημειώσαμε προηγουμένως, όταν διαγράφεται η ελπίδα, μαζί της διαγράφεται όλη ή χριστιανική ζωή. Διότι ὅλος ο κόπος της ευαγγελικής ασκήσεως έχει το νόημα του στο μέλλον αποβλέπει σε αυτά πού μας υποσχέθηκε ο Χριστός. Πιστεύουμε στο λόγο του Χριστού και αναμένουμε την εκπλήρωση των υποσχέσεων Του στο μέλλον. Αυτή η αναμονή περιλαμβάνει ὅλον τον ασκητικό αγώνα της τηρήσεως των εντολών του Χριστού, ο ὅποιος είναι δυνατός, μόνον όταν υπάρχει ζωντανή ελπίδα.

Η «προκειμένη» χριστιανική ελπίδα δεν είναι μια ψευδαίσθηση πού δημιουργείται από τις ανάγκες της ψυχής, η οποία θέλει να κοπάσει το σάλο πού την ταλαιπωρεί ή να ισορροπήσει τις δυνάμεις της. Έχει κάποια χαρακτηριστικά, τα ὅποια μας περιγράφει, με συνοπτικό και περιεκτικό τρόπο, ο ἅγιος Ιωάννης, ο συγγραφέας της Κλίμακας, τον ὅποιο σήμερα εορτάζει ή Εκκλησία μας. Θα επικεντρώσουμε, στη συνέχεια, την προσοχή μας σε ορισμένα σημεία του τριακοστού λόγου της Κλίμακας.

Η ελπίδα της Κλίμακος

Η ελπίδα για τον ἅγιο Ιωάννη είναι «κράτος αγάπης». Είναι η δύναμη της αγάπης με την οποία σηκώνουμε τα βάρη ὅλων των ἔργων της, αναμένοντας στο μέλλον, ἀλλὰ και προαπολαμβάνοντας στο παρόν, το μισθό αυτών των ἔργων. Χωρίς ελπίδα, δηλαδή, πνιγόμαστε στη φιλαντία. Αν δεν ελπίζουμε σε ἀνάσταση των νεκρῶν και κατάργηση ὅλων των φθοροποιῶν δυνάμεων της ζωής, δεν μπορούμε ἀληθινὰ να αγαπήσουμε. Η ελπίδα, πού μας ἔδωσε ο Χριστός με τις υποσχέσεις Του, μας ελευθερώνει ἀπό τον κλοιό του ατομοκεντρισμοῦ και μας κάνει ικανούς να αγαπήσουμε. Γι' αυτό επιγραμματικά ο ἅγιος Ιωάννης γράφει: «Ελπίδος ἔλλειψις, αγάπης αφανισμός».

Είναι φανερό ότι με την ελπίδα «δέδενται πόνοι, ταύτη κρέμανται κόποι, ταύτην κύκλοι έλεος». Όλος ο ασκητικός αγώνας του Χριστιανού «κρέμεται» από την ελπίδα.

Ταυτόχρονα, όμως, η ελπίδα είναι «κόπων ανάπαυλα», διότι μας δίνει τη δυνατότητα, σαν σε αρραβώνα, να προγευόμαστε τα μέλλοντα. Είναι «άδηλου πλούτου πλούτος» και «ανενδοίαστος προ θησαυρού θησαυρός». Ο θησαυρός βρίσκεται στο μέλλον, ο πλούτος πού περιέχει είναι «άδηλος», η ελπίδα όμως, όταν δε διαβρώνεται από ενδοιασμούς, μας πλουτίζει από τώρα με τον πλούτο του μελλοντικού θησαυρού, με τη χάρη, δηλαδή, και το έλεος του Θεού. Έτσι, γλυκαίνει την πικρότητα του αγώνα εναντίον των παθών και του διαβόλου. Δίνει χαρά μέσα στους κόπους.

Η χωρίς ενδοιασμούς όμως ελπίδα έχει συγκεκριμένο «φυσιολογικό τοκετό». «Ελπίδα τίκτει δώρων Κυρίου πείρα». Ο Χριστός μας δίνει τα δώρα Του, προκειμένου να γνωρίσουμε σε κάποιο βαθμό την ποιότητα της ζωής πού μας υποσχέθηκε, ώστε η ελπίδα μας να στηρίζεται σε πραγματικά δεδομένα. Αυτός που δε γεύτηκε τις δωρεές του Θεού "ουκ αδίστακτος μένει". Διακατέχεται από δισταγμούς. Δεν κρατά σταθερά την ελπίδα. Σαλεύεται από αμφιβολίες και φόβους.

Ο Θεός μας δίνει πλούσιες τις δωρεές Του. Χρειάζεται να αποκτήσουμε πνευματική ευαισθησία, ώστε να τις καταλαβαίνουμε. Είναι φανερό ότι χρειαζόμαστε πνευματική ευαισθησία, για να μπορούμε να ελπίζουμε ανενδοιάστως.

π. Θ.Α.Β.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (Έβρ. ζ' 13-20)

Η παράκλησις της ελπίδος

Αδελφοί, τῷ γὰρ Ἀβραάμ ἐπαγγειλάμενος ὁ θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχεν μείζονος ὁμόσαι, ὤμοσεν καθ' ἑαυτοῦ, 6.14 λέγων, Εἰ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε· 6.15 καὶ οὕτως μακροθυμήσας ἐπέτυχεν τῆς ἐπαγγελίας. 6.16 ἄνθρωποι γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὀμνύουσιν, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος· 6.17 ἐν ᾧ περισσότερον βουλόμενος ὁ θεός ἐπιδείξει τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ ἐμεσίτευσεν ὄρκῳ, 6.18 ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι [τὸν] θεόν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος· 6.19 ἦν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς, ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, 6.20 ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσηλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.

Μετάφραση της Αποστολικῆς περικοπῆς

Αδελφοί, όταν ο Θεός έδωσε υπόσχεση στον Αβραάμ, ορκίστηκε στον εαυτόν του, αφού δεν είχε άλλο μεγαλύτερο στον οποίο να ορκισθεί, και είπε, Αλήθεια, θα σε υπερευλογήσω και θα σε υπερπληθύνω, και έτσι ο Αβραάμ, με την υπομονή του, έλαβε την υπόσχεση. Οι άνθρωποι ορκίζονται σε κάποιον πού είναι μεγαλύτερος και ο όρκος θέτει γι' αυτούς τέρμα σε κάθε αμφισβήτηση και δίνει επιβεβαίωση. «Έτσι και όταν ο Θεός ήθελε να δείξει σαφέστερα στους κληρονόμους της υποσχέσεως το αμετάβλητο της αποφάσεώς του, την εγγυήθηκε με όρκο, ώστε, δια δύο πραγμάτων αμεταβλήτων για τα οποία είναι αδύνατον να αποδειχθεί ο Θεός ψεύτης, εμείς, πού καταφύγαμε σ' αυτόν, να έχουμε μεγάλη ενθάρρυνση να κρατήσομε σφιχτά την ελπίδα πού είναι ενώπιον μας. Την ελπίδα αυτή την έχουμε σαν άγκυρα τῆς ψυχῆς, ασφαλή και βεβαία, η οποία μπαίνει μέσο, πίσω από το καταπέτασμα, όπου μπήκε πρόδρομος προς χάριν μας ο Ιησούς, αφού έγινε αρχιερέας αιώνιος κατά την τάξη Μελχισεδέκ.

Λειτουργικά στιγμιότυπα (33)

Η ΑΓΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ (β)

Στην προτροπή του λειτουργού ο λαός αποκρίνεται· «Έλεον ειρήνης θυσίαν αινέσεως». Ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός επιβεβαιώνει το λόγο του Προφήτη· «Έλεος θέλω και ου θυσίαν», που θα πη πως ο Θεός, αντί για άλλη θυσία, προτιμά και θέλει από τους ανθρώπους συμπάθεια και αγαπητική διάθεση μεταξύ τους. Αυτό λοιπόν και τώρα υπόσχεται και βεβαιώνει ο λαός, ότι δηλαδή σ' εκείνον πού είπε το «έλεος θέλω και ου θυσίαν» κι εμείς προσφέραμε έλεος· στη θυσία δηλαδή πού εκείνος πρόσφερε για μας κι εμείς προσερχόμαστε με ήρεμη και μαλακή καρδιά, πού είναι καρπός μέσα μας και μεταξύ μας της ειρήνης. Αυτή, αντί για κάθε άλλη θυσία, είναι η λογική και πνευματική θυσία, θυσία ευχαριστίας και δοξολογίας στο Θεό. Ο Καβάσιλας πάλι εδώ ερμηνεύει· «προσφέροντες ου μόνον μετά ειρήνης, αλλά και αυτήν την ειρήνην, αντί δώρου και θυσίας ετέρας». Αντί για κάθε άλλο δώρο και θυσία προσφέρουμε στο Θεό την ίδια την ειρήνη, την ειρηνική μέσα μας και μεταξύ μας κατάσταση.

Ο άγιος Ισίδωρος ο Πηλουσιώτης ως έξης ερμηνεύει το «Έλεον ειρήνης θυσίαν αινέσεως»' την ειρήνη αυτή, πού αποκρίνεται ο λαός, την βλέπει όχι μόνο σαν αγάπη και ομόνοια μεταξύ των ανθρώπων, αλλά και σαν αχώριστη ένωση με τον ίδιο το Θεό. «Ειρήνην μεν ημίν παρέσχες Κύριε, την εν αλλήλοις ομόνοϊαν, ειρήνην δε δος ημίν την προς σε αδιαίρετον ένωσιν, ίνα τω Πνευματί σου ειρηνεύοντες αχώριστοι της σης αγάπης τυγχάνωμεν». Ειρήνη μας έδωκες, Κύριε, για να έχωμε μεταξύ μας ομόνοια, αλλά δος μας να είμαστε και μαζί σου ενωμένοι· έχοντας ειρήνη με τη χάρη του Αγίου Πνεύματος, να είμαστε αχώριστοι από την αγάπη σου. Δηλαδή κάθε φορά που ο λειτουργός λέει «Ειρήνη πάσι», και το λέει πολλές φορές στη θεία Λειτουργία, δίνει την ειρήνη όχι μονό για να είναι μεταξύ τους μονιασμένοι οι άνθρωποι, αλλά και με το Θεό. Πρώτα με το Θεό κι υστέρτα μεταξύ τους. Γιατί, αν δεν ειρηνεύωμε με το Θεό, ούτε και μεταξύ μας μπορούμε να έχωμε ειρήνη. Είναι μάταιο να προσπαθούν οι άνθρωποι, αν λένε αλήθεια, να παγιώσουν στον κόσμο ειρήνη, χωρίς την ειρήνη του Θεού μέσα τους. Αυτός ο λόγος για την ειρήνη έγινε πια πολύ κοινός, ενώ είναι αλήθεια πώς οι οικοδόμοι τάχα της ειρήνης δεν είναι συμφιλιωμένοι με το Θεό, αλλά με τον ένα ή τον άλλον τρόπο έχουν κηρύξει πόλεμο εναντίον του Θεού.

+Σ. Κ. Α